

З КОЛЯДОЮ ЙДЕМО

Різдвяна драма-вертеп

Автор: Ганна Дубинська

Мета: ознайомити учнів з обрядом колядування в Україні та народним вертепом, викликати бажання відроджувати давні традиції та звичаї, прищеплювати любов до пісні, народних традицій та звичаїв.
Обладнання: інтер'єр сільської хати, на столі дванадцять пісних страв, сіно, дідух, атрибути колядників, ялинка, звукозаписи колядок.

Дійові особи:

Ведуча і ведучий

Родина — батько, мати, дочка Оксана і син

Колядники(5)

Пастушки (3)

Ангел

Воїни (2)

Ірод

Князь Володимир

Князь Ярослав

Князь Данило

Смерть

Чорт (Біда)

Хід заходу

(Звучить колядка. На сцену виходять ведучі.)

Ведуча. Нова радість стала, яка не бувала:

Зірка Різдва і надії ясно засіяла.

Під скатертю сіно і сніп на покуті...

Мати щедрими руками кладе на стіл кутю...

Мед, мак і пшениця — ці різдвяні страви—

Знову до нас завітали спогадом ласкавим.

Ведучий. Запрошуємо вас у щедру хату на хліб, на сіль, на Святу вечерю. Разом з вами пригадаємо призабуті звичаї наших дідів-прадідів — святкування Різдва.

Ведуча. Згадаймо ж нині всі

Різдвяні свята чарівні.

Щоби в Святвечір скрізь лунали

Колядки давні голосні,

А в Щедрий вечір засівали

Зерном світлиці нам усім.

Щоб за врочистими столами

Раділи святам і зимі,

Щоб люди завжди шанували

Звичай рідної землі.

(Ведучі виходять під звуки колядки. Входить дівчинка, прикрашає ялинку, співає колядку. Бере люстерко, дивиться в нього.)

Оксана. Чому люди говорять, що я гарна? Брежуть люди: і зовсім я не гарна. Хіба мої чорні брови і карі очі такі вже гарні, що краще немає в світі? Ну що гарного в моєму кирпатому носі, в щічках, губках? Хіба гарні мої коси? Ні, тепер я бачу, що я зовсім не гарна! (Трохи відсуває люстерко.) Ні, гарная! Ви подивіться, як я велично ходжу. У мене сорочка вишита червоним шовком. А які стрічки в мене на голові! Все це мені купив мій батечко. Ой, хтось іде!

(Входить мати разом із сином. Несуть у руках горнятка з їжею. Ставлять на стіл.)

Оксана. Матусю, подивіться, чи гарно ми прикрасили ялинку?

Мати. Гарно, гарно. Молодці, діти. Але чи знаєте, звідки прийшов цей звичай?

Син. Розкажіть, матусю! *(Сідають біля столу.)*

Мати. Коли народився Ісус, усі приходили до нього з поклоном і приносили дарунки. Лише ялинка не мала що подарувати. Вона тільки сказала:

Я принесла лише щиру любов.

Ти будеш благословенна і вічнозелена, — відповів Ісус. — Кожного року на Різдво люди прикрашатимуть тебе.

(Заходить батько із сокирою в руках.)

Батько. Я ходив у сад обстукувати дерева, щоб добре на другий рік родили.

Мати. Неси, батьку, дідуха в хату. До куті будемо сідати!

Батько. Христос народжується!

Всі. Славимо його!

(Батько ставить на покуті дідуха, частину сіна на стіл, а другу — під стіл.)

Батько. Віншую вас зі святим Різдвом Христовим,

Щоб ви це свято відсвяткували,

До наступного року дочекались.

Від ста літ — до ста літ,

Поки нам Бог назначив вік.

(Сипле на підлогу горішки.)

Мати. Ходіть-но, дітоньки, горішки збирати і голосно квокайте, щоб на другий рік у нас квочки водилися й було багато курчат.

Падайте, горішки, рясно,

Хай худоба наша буде красна.

Падайте, горішки, ніби град,

Хай на хазяйстві панує лад.

Падайте, горішки, як злива,

Аби весна-красна була живо.

(Бере макітру з кутею, промовляє).

Святий вечір на поріг, а на стіл хліб, пиріг.

Хай у полі — зерно, а в домі — добро. *(Передає макітру господареві).*

Батько *(підходить до дверей).* Морозе, Морозе! Ходи до нас кутю їсти! *(3 рази.)* Як зараз не йдеш, то не морозь нам ні жита, ні пшениці, ні орачів старих, ні погоничів малих. Дай, Боже, дочекатись віднині за рік у щасті, здоров'ї, щоб нас прибувало, а не убувало.

(Чути спів колядників).

З колядою йдемо
Від хати до хати,
Нашим браттям-українцям
Заколядувати.

Приспів

Коляда, коляда,
Яка ж ти нам мила,
Що Пречиста
Діва-Мати
Сина народила.
Як його зродила
В місті Віфлеємі,
Засмутився грізний Ірод
У Єрусалимі.

Колядники. Чи вдома пан господар?

Господар і господиня. Вдома, вдома, просимо до хати!

Колядники. Чи дозволите колядувати, Вас і вашу родину із Різдвом Христовим привітати?

Господар. Аякже! Кажуть, що в тій хаті добра не буде, яку колядники обминають.

(Колядники співають «Добрий вечір тобі, пане господарю!»).

Колядник 1. Зайнялася ясна зірка,
Ясна зірка з-під вечірка.
Освітила нам дорогу
Та й до вашого порогу.

Колядник 2. Прийшли хлопці та дівчата
Із Різдвом вас привітати,
Із Різдвом вас привітати,
Всім здоров'я побажати.

Колядник 3. Добрий вечір, господарю,
У вашій оселі.
Прийміть наші побажання

На свята веселі.

Колядник 4. Хай вам радість усміхнеться
Зіркою ясною,
Хай вінчається вам праця
Славою гучною.

Колядник 5. Хай любов і щира згода
Живуть поміж вами.
Будьте дужі і щасливі
З вашими дітками.

Колядник 1. Слава на небесах Богу,
Мир вам, люди добрі!
Радійте і веселіться,
Бо Христос народився.
Нехай на світі добро завітає,
Підлість пропаде, щастя засяє,
А Ісусик-дитятко вас благословляє.

(Дзвонять у дзвоники. До залу вбігають із зіркою 3 пастушки. Колядники залишаються на сцені).

Всі. Слава Богу, добрі люди!
З Віфлеєму ми ідемо,
І ступаємо усюди —
Вістку радісну несемо.
Коли ласка — пустить в хату,
Бо далека в нас дорога.
Хочемо колядувати
І славити Христа Бога!

Пастушок 1. Сьогодні, панове, новина явила,
Що бачив незвідане диво.

Пастушок 2. Що за диво нам явилось?
Чи то, може, дніє?
Що за ясність над Вертепом
Так рано зоріє?

Пастушок 3. То не дніє, не зоріє,
Ще далеко день.
То в Вертепі така ясність,
Як світлий вогонь.

(Заходить Ангел під звуки колядки).

Ангел. Мир вам, браття, мир голошу,
Світлу звістку вам приношу.
її, праведні, прийміть
І всім людям розкажіть.

Що прийшла ясна година —
Породила Діва Сина.
В Віфлеємі, на ясині,
В яслах дивних, в житі-сіні.
Тепер Бога величайте,
Йому пісню заспівайте!

(Звучить колядка).

По всьому світу стала новина:
Діва-Марія сина зродила.
Сіном притрусила,
В ясла положила
Господнього сина.

(Заходить Ірод у супроводі воїнів.)

Воїн 1. Геть з дороги, розступіться,
Царю Іроду вклоніться!

Ірод. Що за шум?.. Я хочу знати,
Ану, в шию всіх їх Гнати!
Що за банда тут зібралась,
Проти мене збунтувалась?

Воїн 2. Не знаю, мій пане. Сказали лиш мені,
Що в твоєму царстві зродився цар неба і землі.

Ірод. В моєму царстві — цар?
Я тут цар над царями
І усіх тримаю під своїми ногами.
Над усіма владно руку простягаю,
Кого хочу — смертю скараю!
Як скажу, так і буде.
Нікого не боюся!
Хто мене розсердить, кривдою помщуся!

Воїн 1. Володарю сильний!
Тільки що ми ось почули,
Що якісь три князі до тебе прибули!

Ірод. Киями геть усіх прогнати!

Воїн 2. А може, мають щось сказати?

Ірод. Коли так — треба прийняти
І про все їх розпитати.

(Входять три князі.)

Ірод. Що ви за люди? Звідкіля прибули? Що по дорозі цікавого чули?

Князь Володимир. Я — князь Володимир. Великим мене звать.
Вивів державу на добру я путь.

Віру християнську їй подарував,
У Києві храми злотоверхі збудував.

Князь Ярослав. Я — Ярослав — Володимира син.
Пів-Європи віддавало мені поклін.
Народові справедливий закон я дав,
За що народ Мудрим мене прозвав.

Князь Данило. Я — Данило, Галицької землі володар.
Місто Львів синові збудував я, як дар.
І нині це місто у підніжжя Карпатських гір
Усій Україні любові до рідного подає примір.

Князь Володимир. Ми дізналися, що в убогій ясині
Дитячко, цар неба і землі, спочило на сні,
З колядою, за небесною зіркою
Його йдемо привітати і поклін йому віддати.

Ірод. Чому я нічого не знаю?
Де родився Христос — цар,
Неба й землі володар?

Воїн 1. *(переглядає книгу).* Написано в книзі цій,
Що пан Всесвіту й землі
В Віфлеємі народився,
Трошки сіном притрусився.
Святий Йосиф і Божа Мати
Бережуть свого дитяти.

Ірод. Воїни! Мале дитя в ясині
Мусите знайти ще нині.
До трьох літ дітей рубайте
И мого сина не минайте.

Ангел. *(підходить до Ірода).*
Що затіяв ти, лукавий?
Знає світ, що ти не правий.
Ти замислив Христа вбити?
То тепер тобі не жити!
Кару Божу я зсилаю
Смерть на тебе посилаю.

(Входить Смерть, розмахує косою).

Смерть. Я косою всіх стинаю
І до вас не забарюся, А тепер часу не маю,
Бо за Іродом спішуся.

(Б'є косою Ірода. Той падає).

Ірод *(падаючи).* Ой, як з дідькової діжі, Щось болить, пече і ріже. В очах мені
почорніло, Серце, серце заболіло.

(З'являється Чорт. У руках вила.)

Чорт. Ха, ви хочете до неба? А вас там давно не треба. Для вас пекло вже готове — Не барітеся, панове. Всіх в кайдани замикаю, В пекло вилами впихаю, Бо ви є народ негідний І для неба непотрібний. Діти старших не шанують, Роблять збитки і пустують, Рідну мову зневажають І батьків не поважають. За ці збитки і капості Я вам всім зламаю кості.

(Ходить по хаті, підступає до всіх, б'є батогом.)

Ангел. (проганяє Чорта, той тікає, забираючи з собою Ірода.) Геть, чортяко, на дно Ада! Скінчилася твоя влада. Любов, щастя і добро Принесло усім Різдво. Веселімося й співаймо, Царя-Бога вихваляймо!

Пастушок 1. Величний цей день і весела новина.

Вітає Ісусик — маленька дитина.

Хоче побожне слово сказати: Може, в оселі чогось вам бракує?

Може, в оселі хтось гірко сумує?

Кого бракує — не забувайте! Хто гірко сумує — розвеселяйте!

Пастушок 2. З Різдвом святим ми вас вітаємо,
Добра і злагоди бажаємо.

Хай щастя Бог вам посилає,

Христос народжується.

Пастушок 3. Хай у домі любов буде,
Хай шанують діти.

Живіть в мирі й любові

На многії літа!

Колядник 1. Хай Різдво з тим завітає,
Чого серце забажає.

Хай несе у кожну хату

Щастя, радості багато.

Хай смачна кутя вам вдасться,

Хай у сім'ї панує щастя,

Щоб весела Коляда

В хату радість принесла.

Христос рождається!

Колядник 2. Куті смачної,
Коляди гучної, щасливого Різдва
І на весь рік добра!

Колядник 3. Сійся-родися, жито, пшениця,
Хлібець насущний, всяка пашниця!
Щоб добро плило в стайні, комори,
Хліба не бракло у вашому дво-рі!
Сійся-родися серед народу,

Віра, Надія, Любов і Згода!
Щоб в дні тривоги стояли люди
Серце при серцю, а груди при грудях!
Хай нашої єдності вороги лякаються,
А ми дружно скажемо:

Всі. «Христос рождається!».